

Notitie Reikwijdte en Detailniveau - Natura 2000 Wierdense Veld

Provincie Overijssel

Definitief – 4 mei 2026

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Leeswijzer	3
2	Gebiedsopgave en kader voor besluitvorming	4
2.1	Beschrijving van het gebied	5
2.2	Opgave Natura 2000-gebied	5
2.3	Hoe wordt de gebiedsopgave ingevuld	6
2.4	Beheerplan en projectbesluit	7
2.5	Mer-plicht en gekozen aanpak	8
2.6	Betrokken partijen	9
3	Referentiesituatie	11
3.1	Historische ontwikkelingen	11
3.2	Bodemopbouw	12
3.3	Geohydrologie	14
3.4	Geohydrochemie	14
3.5	Vegetatie en landgebruik	15
3.6	Eerder uitgevoerde maatregelen en regulier beleid	15
3.7	Autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten	16
4	Voornemen en onderzochte alternatieven	17
4.1	Het voornemen	17
4.2	Oplossingsrichtingen voor het hydrologisch probleem	18
4.3	Alternatief 1: Plaatsen twee damwanden	19
4.4	Alternatief 2: Plaatsen damwand, dempen watergangen en aanleggen infiltratievijvers	20
4.5	Alternatief 3: Dempden watergangen en aanleggen infiltratievijvers	21
4.6	Huidige stand van zaken totstandkoming alternatieven	22
5	Effectbeoordeling	23
5.1	Uitgangspunten en werkwijze effectbeoordeling	23
5.2	Opbouw effecthoofdstukken	26
6	Reageren op deze NRD	27
7	Referenties	28
8	Bijlagen	29
	Bijlage 1 - Lijst van gebruikte afkortingen en begrippen	29

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het Wierdense Veld is een Natura 2000-gebied in Overijssel dat is aangewezen vanwege zijn bijzondere natuurwaarden, namelijk de habitattypen actieve hoogvenen, herstellende hoogvenen, heischrale graslanden en droge heiden. Voor deze habitattypen zijn in het Natura 2000-aanwijzingsbesluit instandhoudingsdoelstellingen vastgelegd. Het behoud en herstel van deze kwetsbare natuurwaarden vraagt om een specifieke waterhuishouding.

Het Wierdense Veld is op 11 november 2016 definitief aangewezen als Natura 2000-gebied. Na de aanwijzing is gestart met het uitwerken van de benodigde natuurherstelmaatregelen. Bij deze uitwerking is gebleken dat een aanvullend maatregelpakket nodig is om de Natura 2000-doelen te halen. Daarnaast gaf deze uitwerking aanleiding voor de provincie om het gebiedsproces te pauzeren en eerst een belangenafweging te maken tussen natuur, landbouw en drinkwater. Na overleg met het Rijk en de Europese Unie is de opgave hetzelfde gebleven en is het Rijk gekomen met een aanvullende financiering voor de benodigde natuurherstelmaatregelen. Hierna is de provincie weer gestart met het opstellen van het Natura 2000-beheerplan en de uitwerking van de maatregelen voor het Wierdense Veld.

Voor het Wierdense Veld worden twee samenhangende besluiten voorbereid, die elk aanleiding geven tot het opstellen van een milieueffectrapport (MER):

- Ten eerste wordt een Natura 2000-beheerplan opgesteld. Voor het beheerplan wordt een plan-MER opgesteld.
- Ten tweede werkt de provincie toe naar een projectbesluit. Voor het projectbesluit wordt een project-MER opgesteld.

Gekoppeld aan het projectbesluit wordt een inrichtingsplan opgesteld. Daarin worden de maatregelen van het gekozen alternatief verder ruimtelijk en technisch uitgewerkt. Deze maatregelen zijn primair gericht op het behalen van de doelen voor de eerste beheerplanperiode, met de nadruk op het voorkomen van achteruitgang en het behoud van oppervlakte en kwaliteit van de aangewezen habitattypen.

Er is gekozen om één gecombineerd plan-/projectMER op te stellen, waarin de milieueffecten van deze maatregelen op het Natura 2000-gebied en de omgeving buiten het Natura 2000-gebied integraal en samenhangend worden onderzocht. Deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) vormt het onderzoeksplan voor dit gecombineerde MER en beschrijft de aanpak, reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectonderzoek.

1.2 Leeswijzer

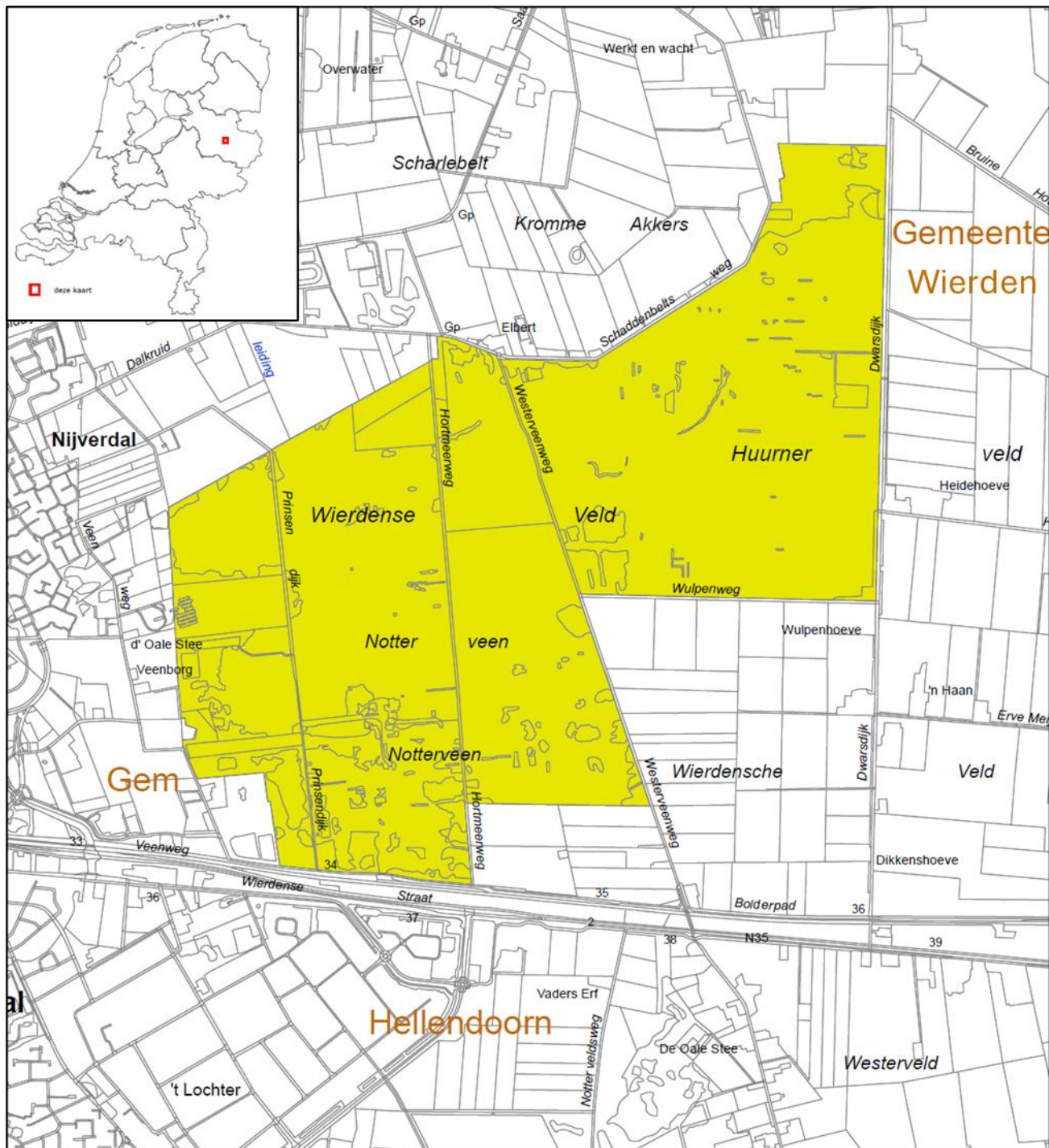
In Hoofdstuk 2 staat een beschrijving van het gebied, de opgave en een toelichting van het wettelijk kader. In Hoofdstuk 3 staat een omschrijving van de referentiesituatie en de autonome ontwikkelingen. In Hoofdstuk 4 staat het proces omschreven hoe de alternatieven tot stand zijn gekomen. In Hoofdstuk 5 staat hoe in het MER de milieueffectbeoordeling plaats zal vinden.

Figuur 1-1 Foto van het Wierdense Veld. Bron: Provincie Overijssel

2 Gebiedsopgave en kader voor besluitvorming

Het Wierdense Veld is een Natura 2000-gebied. Natura 2000-gebieden vormen een netwerk van beschermde, waardevolle natuurgebieden. De status van Natura 2000-gebieden is op Europees niveau vastgelegd. Hiermee worden bepaalde diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de gewenste diversiteit aan planten en dieren in die gebieden te behouden. In Nederland zijn 162 gebieden als Natura 2000-gebied aangewezen door middel van een aanwijzingsbesluit. Van deze Natura 2000-gebieden liggen er 24 in de provincie Overijssel. Het Natura 2000-gebied Wierdense Veld ligt tussen Wierden en Nijverdal (Zie Figuur 2-1). Het beslaat een oppervlak van 420 hectare. Het ligt in de gemeente Wierden en is in eigendom en onder beheer van Landschap Overijssel.

Figuur 2-1 Natura 2000-gebied Wierdense Veld, zoals opgenomen in het Aanwijzingsbesluit. Bron: (Ministerie van Economische Zaken, 2016)

2.1 Beschrijving van het gebied

Het gebied is een restant van een ooit uitgestrekt veenlandschap in Twente. Het grootste deel van dit oorspronkelijke veengebied is ontgonnen waarbij het veen is afgegraven. Het Wierdense Veld is één van de weinige plekken in Nederland waar nog hoogveenlandschap voorkomt. Ook binnen het huidige Wierdense Veld is veen gewonnen en resteren alleen een aantal restveenpakketten. Dit is een afwisselend landschap met heel veel kleine leefgebieden. De bodem in dit type landschap is uiterst nat, zuur en voedselarm. Hierdoor komen specifieke planten- en diersoorten voor die nergens anders kunnen leven.

Het gebied bestaat uit meerdere habitattypen, waaronder grotere oppervlakten met herstellende hoogvenen, oppervlakten met actieve hoogvenen, droge heide en heischrale graslanden. Verder is het gebied begroeid met vochtige heide en er komen enkele berkenbosjes voor. Daarnaast bevinden zich in het gebied enkele dekzandruggen waar droge heide voorkomt. In de lager gelegen delen komen enkele met water gevulde veenputten voor. De omgeving rondom het gebied is volledig afgegraven ten behoeve van turfwinning en ontginning en bestaat voornamelijk uit akkerbouwpercelen en agrarische graslanden. Ten zuiden van het gebied ligt het spoor en de N35. Verder staan er enkele hoogspanningsmasten in het gebied.

2.2 Opgave Natura 2000-gebied

Het Wierdense Veld is verdroogd. Door turfwinning en ontginning is de slecht doorlatende veenbasis aangetast en kan water makkelijk wegtrekken in de ondergrond. Daarnaast is er ook sprake van laterale wegzijging (water dat zijwaarts kan afstromen). Verder is de grondwaterstijghoogte onder het Wierdense Veld verlaagd door de ontwatering en afwatering van de omgeving en door onttrekkingen van grondwater. Dit leidt ertoe dat het water uit het Wierdense Veld te snel wegzakt naar de ondergrond.

In 2016 is het Aanwijzingsbesluit voor het Wierdense Veld gepubliceerd (Ministerie van Economische Zaken, 2016)¹. Met dit besluit is het gebied Wierdense Veld aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (zie kader). In dit besluit zijn de habitattypen en habitatsoorten opgesomd waarvoor het gebied is aangewezen. In Tabel 2-1 staan de natuurlijke habitattypen die zijn aangewezen voor dit gebied. Deze zijn uitgelegd in bijlage I van de Habitatrichtlijn.

De Habitatrichtlijn (1992) is door de Europese Unie opgesteld om de biologische biodiversiteit in Europa in stand te houden. In deze richtlijn wordt aangegeven welke planten en dieren en hun natuurlijke habitats (leefgebieden) beschermd moeten worden door de lidstaten van de Europese Unie. De Habitatrichtlijn (HR) is gericht op dier- en plantensoorten. De richtlijnen zorgen voor gebieds- en soortenbescherming in Europa.

Tabel 2-1 Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen Wierdense Veld

Habitatype	Doel
H4030 Droge heiden	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
H6230 Heischrale graslanden	Behoud oppervlakte en kwaliteit.
H7110 Actieve hoogvenen	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen
H7120 Herstellende hoogvenen	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit*

* Oppervlakte mag alleen achteruitgaan indien habitatype Herstellende hoogvenen verandert in actieve hoogvenen.

Instandhoudingsdoelstelling

Voor elk Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld, waarbij per habitatype en per soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

- **H4030 Droge heiden** | De heide is gedeeltelijk vergrast maar er zijn mogelijkheden tot verbetering van de kwaliteit. De heidevegetaties op venige bodems worden niet tot dit habitatype gerekend, maar maken onderdeel uit van het habitatype Herstellende hoogvenen (H7120);
- **H6230 Heischrale graslanden** | Het habitatype komt op enkele locaties voor in het noorden en noordoosten van het gebied in de randzone van het hoogveenlandschap;
- **H7110 Actieve hoogvenen** | De plek waar het habitatype is vastgesteld, behoort vegetatiekundig tot de associatie van gewone dopheide en veenmos. Het betreft een aaneengesloten vlak waarin pijpenstrootje nagenoeg ontbreekt, veel wrattig veenmos (*Sphagnum papillosum*) en gewone dophei groeien, met struikheide en veenpluis. Aan één zijde van het actief hoogveen koloniseren de bultvormers een ander lager deel met een pijpenstrootjevegetatie. Het areaal van het voorkomen is nog minimaal;

¹ [Natura2000.nl: Aanwijzing Natura 2000-gebied Wierdense Veld](https://natuura2000.nl/Aanwijzing-Natura-2000-gebied-Wierdense-Veld)

- **H7120 Herstellende hoogvenen** | Het huidige areaal herstellende hoogvenen is door vervening en verdroging sterk aangetast. De overgangen naar droge en natte heiden, met onder andere slenkgemeenschappen en veenbossen, zijn soortenrijk. De heidevegetaties en bossen op het verdroogde hoogveen worden niet tot vochtige heiden (H4010) en hoogveenbossen (H91D0) gerekend, maar maken vegetatiekundig deel uit van het habitatype herstellende hoogvenen. De instandhouding van het habitatype is tevens van belang voor een samenhangend netwerk voor de fauna. Kwaliteitsverbetering kan gerealiseerd worden waardoor ook verdere regeneratie van het habitatype actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (H7110A) mogelijk is.

Kernopgave

Voor habitatypes H7110 – Actieve Hoogvenen en H7120 – Herstellende hoogvenen is een ‘Kernopgave’ gedefinieerd. Kernopgaven geven per Natura 2000-landschap de belangrijkste bijdrage en verbeteropgaven weer op basis van aangewezen habitattypen en soorten.

De kernopgave is als volgt omschreven: *Het op gang brengen of continueren van hoogveenvorming in herstellende hoogvenen H7120 in kansrijke situaties, met het oog op ontwikkeling van actieve hoogvenen (hoogveenlandschap) *H7110_A (waar nodig uitbreiding oppervlakte H7120). Instandhouding van huidige relictfauna als bronpopulaties fauna. Herstel van grote veengebieden met voldoende rust voor o.a. de niet-broedvogel kraanvogel A127.* (Ministerie van Economische Zaken, 2016)

2.3 Hoe wordt de gebiedsopgave ingevuld

Voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Wierdense Veld zijn al maatregelen uitgevoerd binnen de grenzen van het gebied. Deze interne maatregelen zijn gericht op het verminderen van de zijwaartse lekkages en het dichten van verticale lekkages waar de slecht doorlatende veenbasis is aangetast. Naast de interne maatregelen zijn er ook maatregelen buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied nodig (externe maatregelen). Deze maatregelen richten zich op het verbeteren van de hydrologische randvoorwaarden: het vasthouden van water, het realiseren van stabielere waterstanden en de toetreding van licht basenrijk grondwater in het veen. De benodigde maatregelen worden uitgewerkt in het Natura 2000-beheerplan en het projectbesluit.

Behoud van oppervlakte en kwaliteit

De instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen in Wierdense Veld (zie Tabel 2-1) zijn enerzijds gericht op behoud van oppervlakte en kwaliteit van deze habitattypen en anderzijds op uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit.

In de eerste beheerplanperiode ligt de nadruk op het behoud van de oppervlakte en de kwaliteit van de habitattypen. Dit beheerplan wordt momenteel opgesteld en is samen met het te nemen projectbesluit onderwerp van de te doorlopen gecombineerde mer-procedure. Dit betekent dat de maatregelen die nu worden uitgewerkt, gericht zijn op het voorkomen van de achteruitgang en behoud van de natuurwaarden in het Wierdense Veld. Daarbij is het aandachtspunt om geen maatregelen te treffen die toekomstige maatregelen in de weg staan, zodat de instandhoudingsdoelstellingen op de lange termijn behaald kunnen worden. Bij een herziening van het Natura 2000-beheerplan komt aan de orde op welke wijze invulling gegeven kan worden voor uitbreiding van de oppervlakte van de habitattypen en voor verbetering van kwaliteit, zoals genoemd in het aanwijzingsbesluit.

Kwantificering van hydrologische doel

Voor het behoud van herstellende hoogvenen en actieve Hoogvenen in het Wierdense Veld is een vernatting van het veen en een verhoging van de grondwaterstand onder het veen nodig (Kennisteam Wierdense Veld, 2023):

Vernatting van het veen

Het voorkomen van achteruitgang en behoud van herstellende en actieve hoogvenen vereist vernatting van het gebied. Dit kan bereikt worden door het verhogen van de waterstand in het veen (de grondwaterstand van het veenwater). Hiervoor wordt de gemiddelde laagste grondwaterstand (GLG) van het veenwater genomen als indicator, omdat deze het meest kritisch is voor veenmosvegetaties. De GLG van het veenwater kan niet als zodanig worden gemodelleerd, maar is afgeleid van de grondwaterstand onder de veenbasis (de grens tussen het veen en onderliggende grondlagen). Een verandering in de grondwaterstand onder de veenbasis werkt namelijk door in de grondwaterstand van het veenwater. Voor de doelstelling van de eerste beheerplanperiode, behoud van de huidige kwaliteit/voorkomen achteruitgang, is een kleine stap voldoende. Dit is verhoging van de GLG in het veenwater met 5 cm.

Bij deze vernatting kunnen veenmossen zich uitbreiden in de gebieden waar nog een veenpakket aanwezig is. In andere delen van het gebied zal het niet tot ontwikkeling van veenmossen leiden, maar wel bijdragen aan behoud van de huidige kwaliteit van de vegetatie.

Verhoging grondwaterstand onder het veen

Voor behoud en voorkomen van achteruitgang van herstellende hoogvenen en actieve hoogvenen is langer contact nodig tussen het grondwater onder het veen en de veenbasis. Dit is gekwantificeerd door te kijken naar de oppervlakte die de helft van het jaar in contact staat met het regionale grondwater. Voor de doelstelling moet dit met 50% worden uitgebreid.

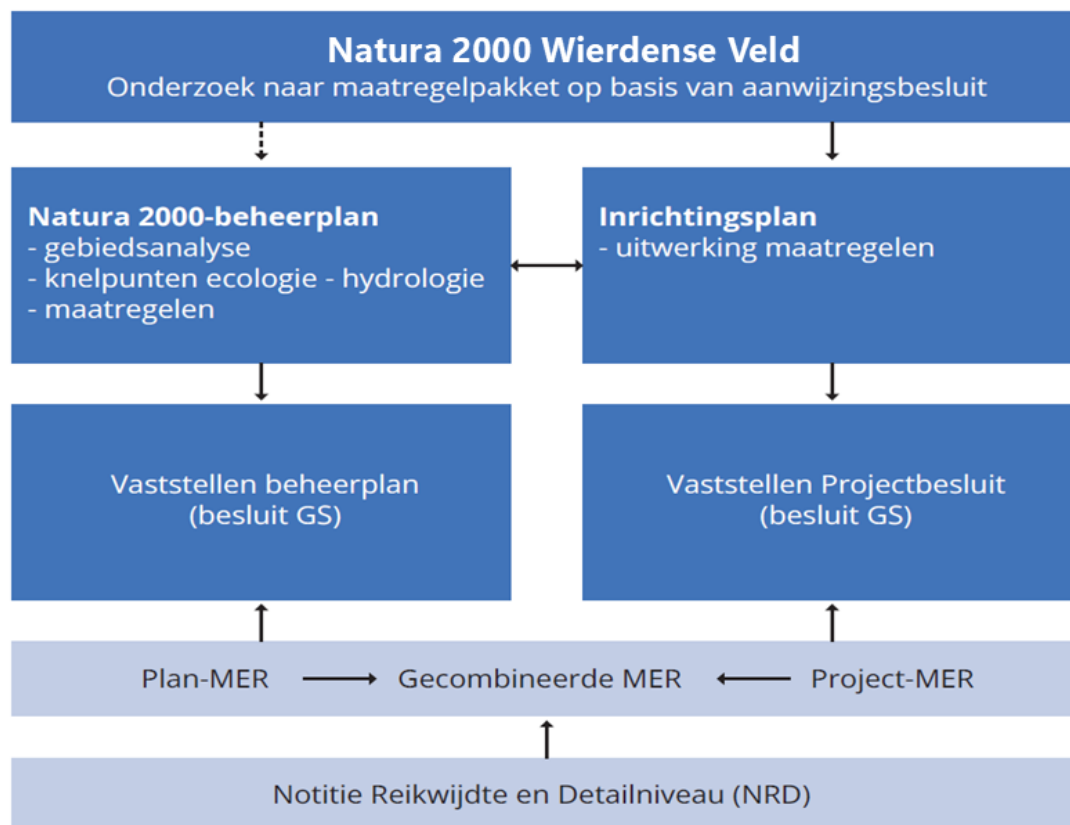
Langer contact tussen het regionale grondwater en de veenbasis zorgt voor stabielere grondwaterstanden in het veen, wat nodig is voor behoud van actieve hoogvenen. Daarnaast leidt het ook tot verbetering van de hydrochemie (beschikbaarheid van koolstof) en herstel van lokale grondwatersystemen in het veen.

2.4 Beheerplan en projectbesluit

De Provincie Overijssel bereidt twee besluiten voor. Figuur 2-2 geeft schematisch weer hoe deze twee besluiten zich tot elkaar verhouden. Deze NRD staat onderaan de figuur. Deze geeft weer wat de scope en detailniveau zal zijn voor het gecombineerde MER (zie ook Paragraaf 2.5). Dit gecombineerde MER dient ter ondersteuning van de twee besluiten, die opeenvolgend op dezelfde datum worden genomen: het beheerplan en het projectbesluit. Het bevoegd gezag voor beide besluiten is Gedeputeerde Staten van de Provincie Overijssel.

Het beheerplan is een programma in de zin van de Omgevingswet en beschrijft op hoofdlijnen welke maatregelen nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Wierdense Veld te realiseren. Het beheerplan is daarmee kaderstellend en vormt de inhoudelijke basis voor verdere besluitvorming.

Het projectbesluit is een uitvoerend besluit waarin een concrete keuze wordt gemaakt voor (de uitwerking van) een alternatief. In het projectbesluit worden maatregelen juridisch-planologisch mogelijk gemaakt en uitgewerkt in een inrichtingsplan op een hoger detailniveau dan het beheerplan. Het projectbesluit vormt daarmee het instrument waarmee (een deel van) de maatregelen uit het beheerplan daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

Figuur 2-2 Schematisch diagram van het gebiedsproces voor het Wierdense Veld

2.5 Mer-plicht en gekozen aanpak

Voor het project Wierdense Veld wordt een beheerplan opgesteld. Onder de Omgevingswet wordt een Natura 2000-beheerplan aangemerkt als een programma ter uitvoering van Europese richtlijnen. Een dergelijk programma is plan-mer-plichtig wanneer het kaderstellend is voor toekomstige mer-(beoordelings)plichtige projecten of wanneer voor het programma een passende beoordeling noodzakelijk is. De maatregelen zijn nog niet concreet uitgewerkt en tijdelijke negatieve effecten vanuit de realisatiefase kunnen niet op voorhand worden uitgesloten, bijvoorbeeld door stikstofdepositie als gevolg van werkzaamheden. Op basis hiervan wordt uitgegaan van een plan-mer-plicht voor het beheerplan.

Daarnaast wordt voor het Natura 2000-gebied Wierdense Veld een projectbesluit voorbereid. Dit project kwalificeert als een landinrichtingsproject als bedoeld in bijlage V van het Omgevingsbesluit en is daarmee mer-beoordelingsplichtig. Dit betekent dat moet worden beoordeeld of aanzienlijke milieugevolgen als gevolg van het project kunnen worden uitgesloten. Indien dat niet het geval is, is een milieueffectrapport (MER) vereist.

Los van de formele mer-plicht heeft de Provincie Overijssel er vanuit zorgvuldigheid voor gekozen om een MER op te stellen. Met het MER worden de milieueffecten van de voorgenomen maatregelen systematisch, transparant en objectief in beeld gebracht. Het MER ondersteunt daarmee een zorgvuldig onderbouwde keuze voor een voorkeursalternatief en biedt inzicht in mogelijkheden om negatieve milieueffecten te voorkomen, te beperken of te compenseren. Het MER vormt een belangrijk afwegingsdocument voor het bevoegd gezag bij de voorbereiding en vaststelling van het beheerplan en het projectbesluit.

Gecombineerd MER

In het Natura 2000-beheerplan en het projectbesluit worden dezelfde maatregelen opgenomen, waarbij het beheerplan deze op hoofdlijnen beschrijft en het projectbesluit op een hoger detailniveau. Het opstellen van twee afzonderlijke MER'en zou leiden tot dubbele onderzoeken, terwijl de samenhang tussen maatregelen en effecten juist van belang is voor een goede beoordeling. Daarom is ervoor gekozen om één gecombineerd plan-/projectMER op te stellen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in detailniveau: het beheerplan wordt beoordeeld op planMER-niveau, terwijl het projectbesluit een beoordeling op projectMER-niveau vraagt vanwege de verdere uitwerking van locaties, maatregelen en uitvoeringsaspecten.

Effecten op de omgeving

De uitvoering van de maatregelen in het omliggende gebied kan effecten hebben op functies en belangen in de omgeving van het Wierdense Veld. Het gaat daarbij onder meer om effecten op huidig grondgebruik en andere omgevingsfuncties die samenhangen met veranderingen in de grondwaterstand en waterhuishouding.

Bij de verdere uitwerking van het maatregelenpakket wordt expliciet aandacht besteed aan deze mogelijke effecten. Een belangrijk uitgangspunt is dat effecten op de omgeving inzichtelijk worden gemaakt en, waar mogelijk, worden beperkt. De afweging tussen het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen en de gevolgen voor de omgeving vormt een essentieel onderdeel van het besluitvormingsproces.

Te beschouwen redelijke alternatieven

Bij de uitwerking van het maatregelenpakket worden meerdere alternatieven opgesteld, waarbij ieder alternatief wordt opgevat als een unieke samenhangende combinatie van maatregelen. De totstandkoming van de alternatieven wordt in Hoofdstuk 4 beschreven. Deze alternatieven worden in het MER onderzocht om te komen tot een voorkeursalternatief. Vanuit de mer-systematiek is er geen wettelijke definitie voor het bepalen van 'redelijke alternatieven'. Wel is de richtlijn dat vanuit het volledige speelveld wordt gekeken welke alternatieven redelijkerwijs meegenomen zouden moeten worden bij de besluitvorming. Dit zijn alternatieven die aan de volgende eisen voldoen:

- Doelbereik;
- Technisch mogelijk en vergunbaar;
- Betaalbaar;
- Onderscheidend zijn qua milieugevolgen

Processtappen

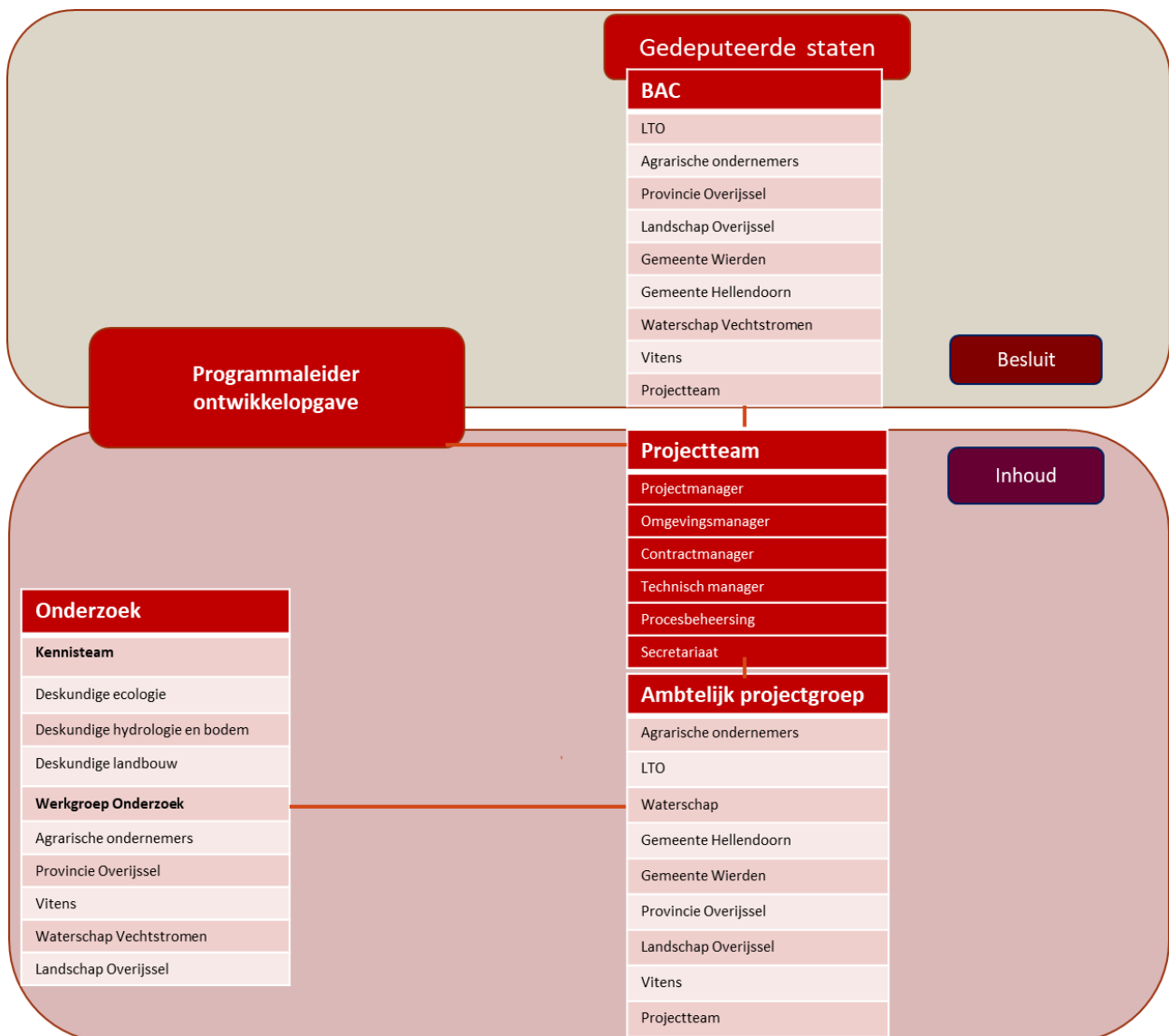
Hieronder zijn de te doorlopen stappen in op een rij gezet.

1. **Kennisgeving en raadpleging:** Het voornemen wordt aan het publiek en betrokken partijen bekendgemaakt. Iedereen krijgt de mogelijkheid om te reageren en input te geven, waarmee het besluitvormingsproces wordt verrijkt. Deze NRD wordt samen met de kennisgeving gepubliceerd.

2. **Advies en inspraakreacties op de NRD:** De NRD wordt ter inzage gelegd. Iedereen mag hierop reageren en een reactie insturen. Inspraakreacties kunt u indienen bij de Provincie Overijssel (zie Hoofdstuk 6 voor meer informatie). Tegelijkertijd worden de betrokken bestuursorganen en De Commissie mer gevraagd advies te geven over de NRD en het op te stellen gecombineerde MER.
3. **Gecombineerd MER:** Vervolgens wordt het gecombineerde MER opgesteld, waarin de verschillende alternatieven en de milieueffecten toegelicht staan en worden beoordeeld. Ook staat hierin wat het uiteindelijke voorkeursalternatief is.
4. **Advies en inspraakreacties op het MER:** Het ontwerp- beheerplan en het ontwerp-projectbesluit met bijbehorende inrichtingsplan worden samen met het gecombineerde MER ter visie gelegd. De Commissie mer wordt gevraagd om in deze fase een toetsingsadvies uit te brengen. Daarnaast heeft eenieder in deze fase de gelegenheid om een zienswijze in te dienen.
5. **Vaststelling van het beheerplan, projectbesluit, inrichtingsplan en verdere stappen:** Het bevoegd gezag stelt het beheerplan en het projectbesluit vast, met het inrichtingsplan. Na deze vaststelling is beroep mogelijk.

2.6 Betrokken partijen

Voor het traject waarin wordt gewerkt naar het inrichtingsplan en projectbesluit hebben stakeholders in het gebied een samenwerking afgesproken die georganiseerd is in een Werkgroep Onderzoek (WGO), Ambtelijke Projectgroep (APG) en een Bestuurlijke Advies Commissie (BAC), zie Figuur 2-3.

Figuur 2-3 Samenwerking van de stakeholders ten behoeve van het inrichtingsplan en projectbesluit

Bij het opstellen van een Natura 2000-beheerplan werkt de provincie Overijssel in andere gebieden met een klankbordgroep voor bespreking van de voortgang. Voor het Wierdense Veld wordt gebruik gemaakt van de bestaande overlegstructuur en is er een ambtelijke projectgroep plus. Bedrijventerrein 't Lochter en Natuur en Milieu Wierden zijn hier ook bij aanwezig.

Naast de samenwerking die is beschreven in Figuur 2-3 zijn er meer partijen met een betrokkenheid bij het Wierdense Veld, die zijn opgenomen in Tabel 2-2.

Tabel 2-2 Betrokken partijen Natura 2000 Wierdense Veld

Stakeholder	Betrokkenheid
Bevoegd Gezag	
Provincie Overijssel	Initiatiefnemer en verantwoordelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelen (Het rijk is eindverantwoordelijk, maar heeft verantwoordelijkheid gedelegeerd naar de provincie).
Deelnemers Bestuurlijke Advies Commissie (BAC) Wierdense Veld	
Landschap Overijssel	Eigenaar en uitvoerder van het natuurbeheer en de maatregelen binnen het Wierdense Veld.
Vitens	Drinkwaterbedrijf, betrokken wegens drinkwaterwinning.
Gemeente Wierden	Lokale overheid, verantwoordelijk voor de toetsing op lokale wet- en regelgeving en het verlenen van de benodigde vergunningen. Het Wierdense Veld ligt binnen de grenzen van deze gemeente.
Gemeente Hellendoorn	Lokale overheid, verantwoordelijk voor de toetsing op lokale wet- en regelgeving en het verlenen van de benodigde vergunningen. Het Wierdense Veld grenst direct aan deze gemeente.
Waterschap Vechtstromen	Verantwoordelijk voor waterbeheer rondom het Wierdense Veld.
LTO Noord	Vertegenwoordigt agrariërs; adviseert en bemiddelt bij maatregelen die landbouw- en grondgebruik beïnvloeden.
Agrariërs	Eigenaren van de grond direct aan en in omgeving van het Wierdense Veld, waar de maatregelen worden getroffen.
Belanghebbenden	
Agrariërs	Eigenaren van de grond direct aan en in omgeving van het Wierdense Veld, waar de maatregelen worden getroffen.
Ondernemers	Eigenaren bedrijventerrein 't Lochter, B&B, en camping. Toeristisch belang rondom het Wierdense Veld.
Omwonenden	Bewoners in de directe omgeving van het Wierdense Veld, waaronder leden van Bewonersvereniging Kruidenwijk.
Stichting Natuur en Milieu Wierden	Vertegenwoordiger van natuurbelangen binnen de gemeente Wierden.
Overige belanghebbenden	Tubantia, lobbygroepen, NPSH en TR.
Beheerders infrastructuur	
Rijkswaterstaat	Beheerders rijkswegen, zoals de N35 ten zuiden van het Wierdense Veld.
ProRail	Beheerders spoorlijn ten zuiden van het Wierdense Veld.
TenneT	Beheerders elektriciteitsinfrastructuur in en rondom het gebied.
Gasunie	Beheerder gasleidingen in en rondom het gebied.

3 Referentiesituatie

In het MER worden de effecten beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Deze referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten. In dit hoofdstuk wordt de huidige situatie van het Wierdense Veld beschreven, als uitgangspunt voor de effectbeoordeling. In Paragraaf 3.7 staat welke autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten op dit moment voorzien zijn in de directe omgeving.

3.1 Historische ontwikkelingen

Het Wierdense Veld is een van de laatste restanten van een eens enorm veengebied in Overijssel, gelegen tussen de rivieren de Regge en de Vecht. Het Wierdense Veld en omliggend gebied ligt op een zandvlakte met een onderliggende, soms onderbroken, leemlaag. Oorspronkelijk was deze hele streek bedekt met veen en onderdeel van een uitgestrekt hoogveenlandschap.

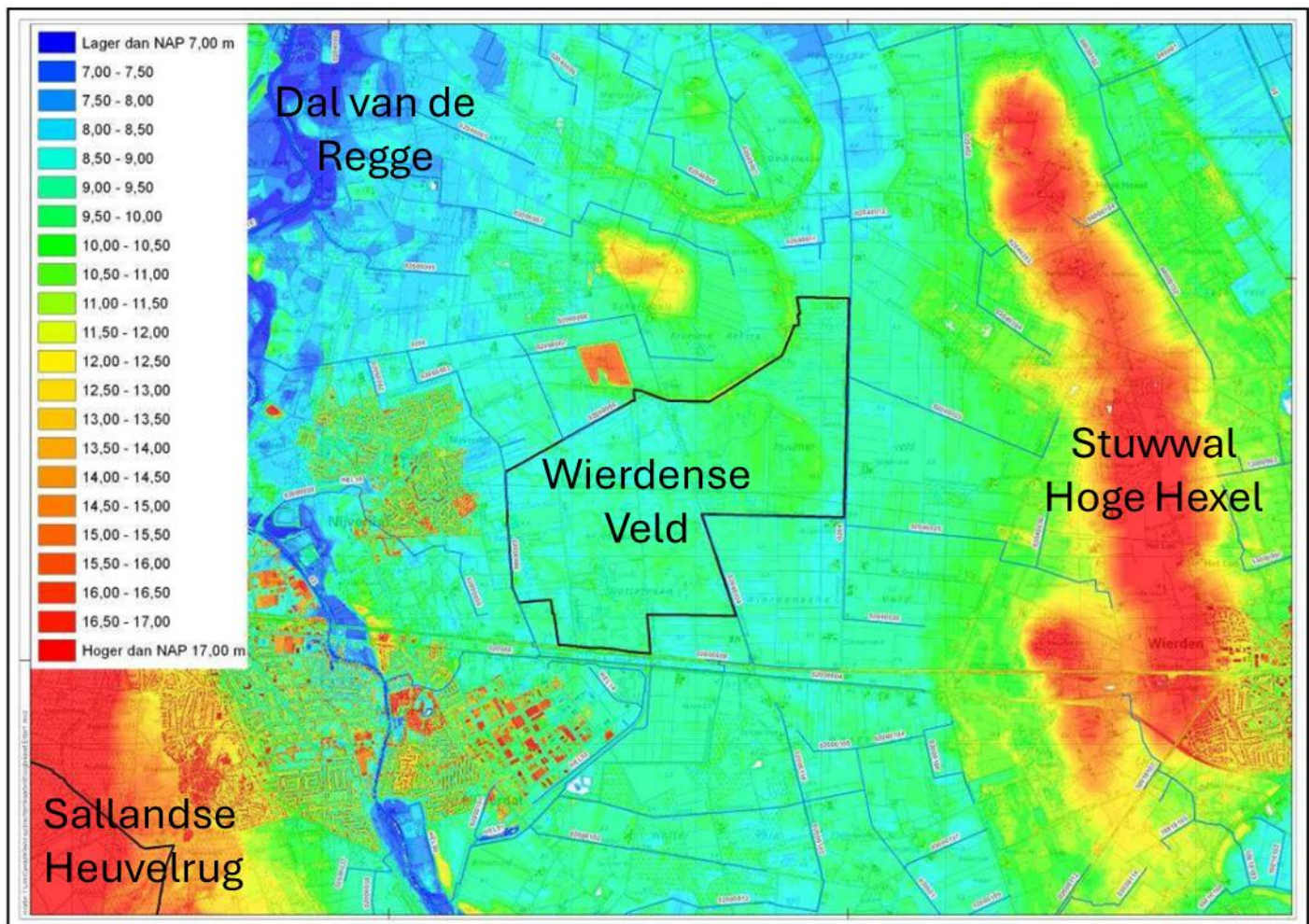
Dit hoogveenlandschap heeft zich duizenden jaren geleden kunnen ontwikkelen onder invloed van een nat klimaat en omdat grondwaterstanden langdurig hoog bleven vanwege slechte afwatering. Het veengebied groeide steeds verder uit en raakte uiteindelijk verbonden met andere grote veengebieden in Overijssel. Niet alle delen raakten bedekt met veen: sommige zand- en keileemruggen, zoals de Schaddenbelt, bleven als 'eilanden' in het veenlandschap liggen.

Vanaf ongeveer 800 na Christus werd de menselijke invloed groter en begon het veengebied te krimpen door ontginning en turfwinning. Tegen het einde van de Middeleeuwen waren grote delen van het veen verdwenen en rond 1850 raakte het Wierdense Veld geïsoleerd van de andere veengebieden. Na de Tweede Wereldoorlog werden nog meer stukken ontgonnen voor landbouw, tot de turfwinning in de jaren '60 volledig stopte. Wel worden grondwateronttrekkingen rondom het gebied voortgezet, zoals de drinkwaterwinning bij Hoge Hexel (op 1,6 km afstand), Wierden (op 2,5 km afstand) en Nijverdal (op 3,8 km afstand).

Door het aanleggen van ontwateringssloten is het omliggende gebied ontgonnen en konden landbouwpercelen worden gerealiseerd. Hedendaags treedt er met name ontwatering op door drainage via diepe sloten langs de Hortmeerweg, Prinsendijk en randen van het gebied en door landbouwpercelen aan de zuidoostzijde en oostzijde van het gebied.

3.2 Bodemopbouw

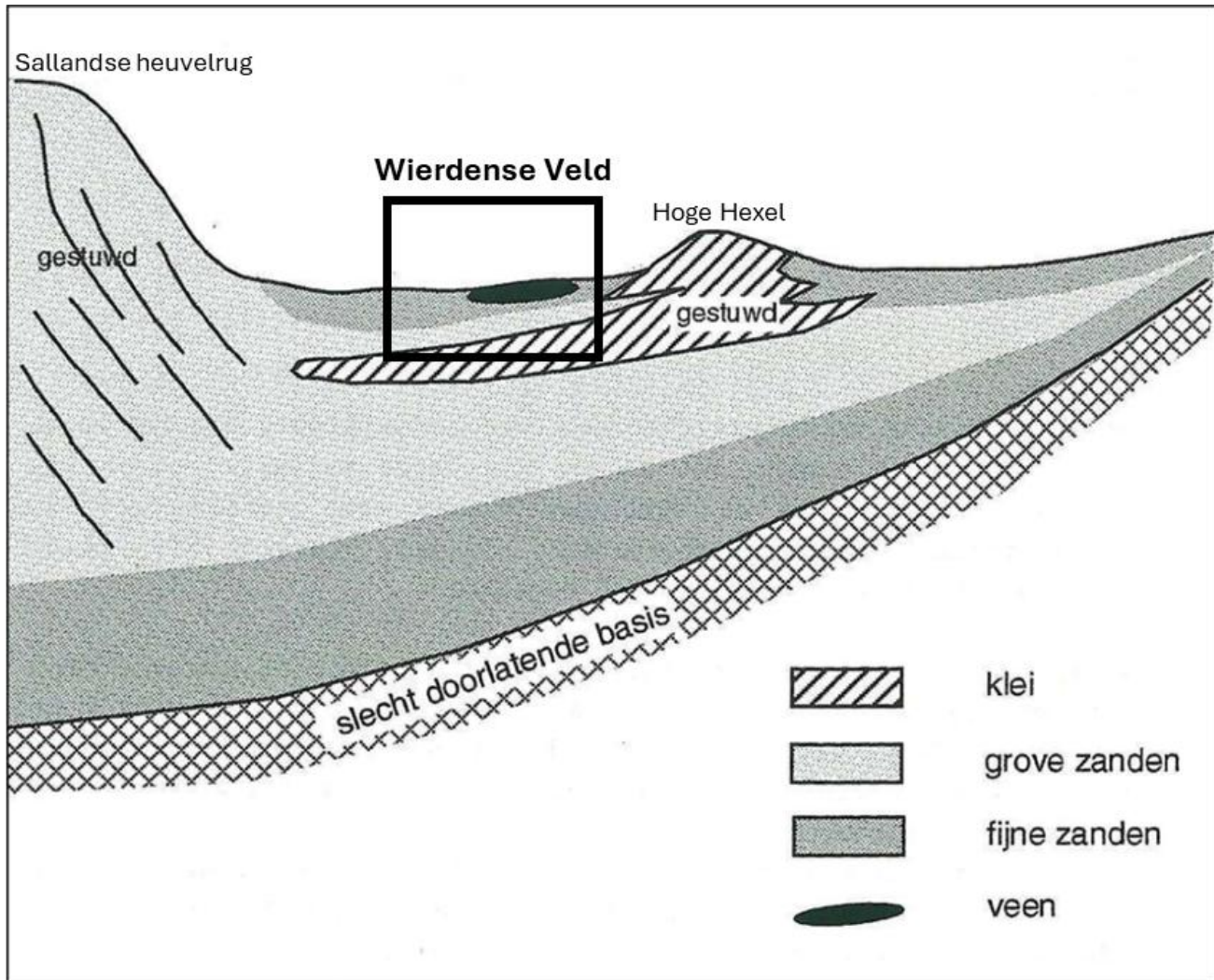
Het Wierdense Veld en omgeving zijn gelegen tussen de heuvelrug van Hoge Hexel en het lagere dal van de rivier de Regge, zie Figuur 3-1. Het landschap varieert in hoogte: het hoogste punt, de stuwwal, ligt op ongeveer 20 meter boven zeeniveau (N.A.P.), terwijl het laagste punt in het Reggedal rond de 7 meter boven N.A.P. ligt. Ook binnen het gebied zijn hoogteverschillen: er zijn zandheuvelds tot 10,5 meter, terwijl de veengebieden lager liggen, tussen 8,6 en 9,3 meter boven N.A.P. Rondom het natuurgebied liggen landbouwgronden, die vaak lager liggen door vroegere turfwinning.

Figuur 3-1 Hoogtekaart van het Wierdense Veld en omgeving. Bron: (Actueel Hoogtebestand Nederland, 2022)

De diepe ondergrond in het gebied bestaat uit een slecht waterdoorlatende kleilaag, die richting het noordwesten steeds dieper komt te liggen. Boven deze kleilaag bevindt zich een watervoerend pakket, dat ter plaatse van de stuwwal relatief dun is en richting het zuiden en westen in dikte toeneemt. Binnen het Wierdense Veld wordt dit pakket plaatselijk onderbroken door een laag keileem, een harde en compacte grondsoort waarvan de diepte en dikte sterk variëren.

Het watervoerend pakket bestaat uit verschillende soorten zandlagen (zie Figuur 3-2): grof zand waaruit drinkwater wordt gewonnen, en fijner zand dicht bij het oppervlak. In totaal is het watervoerend pakket in het Wierdense Veld ongeveer 70 meter dik.

Figuur 3-2 Dwarsdoorsnede van de bodemopbouw van Natura 2000-gebied Wierdense Veld en omgeving

Binnen het natuurgebied bestaat het maaiveld uit een afwisseling van zand- en veenbodems. Op de hogere delen komen voornamelijk droge zandgronden voor, terwijl in de lagere delen, met name in het noordoosten van het natuurgebied, dikkere veenlagen aanwezig zijn. In het zuiden zijn deze veenlagen door vroegere turfwinning dunner geworden of lokaal geheel verdwenen, waardoor veenresten vooral in lagere delen en depressies zijn achtergebleven. De ondiepe bodem bestaat uit verschillende slecht doorlatende lagen, zoals de gliedelaag, zeggeveen, leem en lokaal keileem. De dikte van deze lagen varieert en hangt samen met het bovenliggende veenpakket: hoe dikker deze slecht doorlatende lagen, hoe dikker doorgaans ook het veenpakket. Onder de veenbasis liggen zandlagen, gevolgd door een slecht doorlatende keileemlaag en daaronder opnieuw een dikkere zandlaag en een kleilaag.

3.3 Geohydrologie

De waterstand in een hoogveen (de veenwaterstand) wordt vaak beschreven aan de hand van de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) en de Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (GLG). De GHG en GLG zijn het hoogst in het midden van het hoogveenpakket. Door het afgraven van veen en het graven van (ontginning)sloten in en rondom het huidige Natura 2000-gebied is het eens grote veenpakket opgesplitst in meerdere kleinere veenpakketten. Zowel de resterende veen- als leemlagen bieden onvoldoende weerstand tegen verticale en laterale (zijwaartse) wegzijging van water. Hierdoor zijn de GHG en vooral de GLG in het hoogveen verlaagd en is de dynamiek tussen beide te groot, met grotere onderlinge verschillen.

3.4 Geohydrochemie

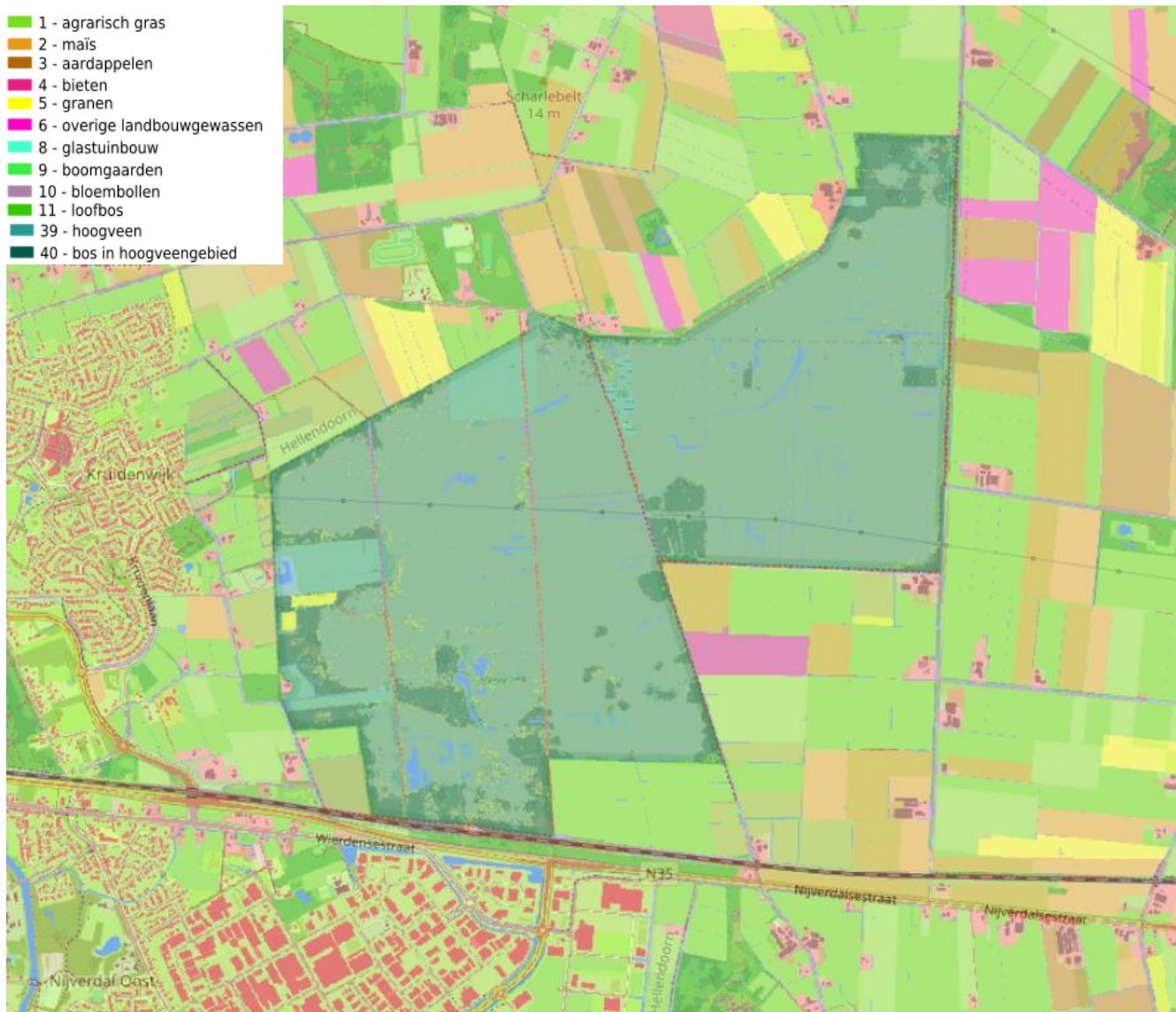
Uit chemisch onderzoek blijkt dat de hoeveelheid voedingsstoffen (nutriënten) in het veenwater van het Wierdense Veld niet te hoog is voor de groei van typische hoogveenvegetatie (Provincie Overijssel, 2018). Ook de hoeveelheid CO₂ in het water vormt geen belemmering voor de groei van veenmossen. Wel zijn de hoeveelheden ammonium (NH₄) hoger dan gebruikelijk in Nederlandse hoogvenen. Deze hoge ammoniumwaarden ontstaan vooral wanneer het veen uitdroogt. Hoewel herhaalde uitdroging geen blijvende schade veroorzaakt aan de chemische samenstelling van het veen, kan het op termijn, naast de afbraak van veen, wel de groei van pijpenstrootje (een minder gewenste plantensoort) stimuleren. Na een natte periode wordt het ammoniumrijke water grotendeels weer uit het veensysteem afgevoerd. Vernattingsexperimenten in het lab tonen aan dat door vernatting veenmossen worden bevorderd en vaatplanten afnemen.

Vanwege mineralisatie door verdroging en een hoge atmosferische stikstofdepositie is het gebied geëutrofeerd. Door de actuele hoge atmosferische stikstofdepositie neemt de voedselrijkdom toe. Omdat de situatie nog sterk verdroogd is, zal vernatting, ondanks de hoge nutriëntenbeschikbaarheid en hoge atmosferische stikstofdepositie, leiden tot verbetering van grondwaterafhankelijke habitattypen.

3.5 Vegetatie en landgebruik

In het Wierdense Veld zijn typische hoogveenplanten in beperkte mate aanwezig, zoals wrattig veenmos, lavendelheide en kleine veenbes. Deze planten groeien niet in de veenputten zelf, maar juist op de hogere, natte delen ertussen. De veenputten zijn vooral begroeid met veenpluis, waterveenmos en pitrus. Aan de randen van het gebied groeien soms rietsoorten, als gevolg van instroom van voedselrijk water. Op de hogere, droge delen zonder (dik) veen overheerst struikheide.

Rondom het Natura 2000-gebied liggen voornamelijk akkerbouwpercelen en agrarische graslanden, zie Figuur 3-3. Ten noorden van het Wierdense Veld liggen ook enkele kleine gebieden met loofbos.

Figuur 3-3 Landgebruik in 2024 binnen en rondom het Wierdense Veld. Bron: (LGN, 2024)

3.6 Eerder uitgevoerde maatregelen en regulier beleid

In de periode vanaf 2010 tot 2023 zijn ten behoeve van het halen van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied maatregelen uitgevoerd binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied. Op hoofdlijnen richtten deze maatregelen zich op het tegengaan van weglekken van veenwater naar de diepere ondergrond. Door het zoveel mogelijk afdichten van beschadigingen aan de veenbasis, en het voorkomen van lateraal waterverlies op plekken met een dik veenpakket (Landschap Overijssel, 2025). Het gaat om de volgende maatregelen:

- Het dichten van lekken in de ondoorlatende bodemlaag met leemhoudend zand;
- Het verwijderen van opslag aan bomen en struiken. Deze bomen gebruiken veel water dat juist in het gebied vastgehouden moet worden. Daarnaast bestaat het risico dat als de bomen omvallen, hun wortels de ondoorlatende bodemlaag beschadigen waardoor weer nieuwe lekken ontstaan.

- Aanleggen van dijkjes/veendrempels rondom het gebied. Deze drempels voorkomen dat het regenwater horizontaal weg stroomt naar lagere delen.
- Dempen van greppels.
- Het aanbrengen van een folieschermbaan aan de westzijde van het Wierdense Veld. Dit is een compensatiemaatregel van Rijkswaterstaat in het kader van de verbreding van de N35 tussen Nijverdalen en Wierden.

In 2011 is aan de oost-zuidkant van het Huunerveld een folieschermbaan aangebracht tot in het zand. En er zijn stuwen aangelegd om het waterpeil te reguleren.

3.7 Autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten

Naast de huidige situatie zoals beschreven in Paragraaf 3.1 tot en met 3.5 wordt ook rekening gehouden met autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten.

- Een autonome ontwikkeling is een concrete ontwikkeling die op basis van vastgesteld beleid of een definitieve vergunning worden uitgevoerd en plaatsvindt in de omgeving binnen en planperiode van het project Wierdense Veld. De ontwikkeling staat los van het voornemen van het project Wierdense Veld, maar het voornemen wel kan beïnvloeden;
- Een raakvlakproject is een project in de omgeving en binnen de planperiode van het project Wierdense Veld waarover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden. Ook deze projecten staan los van het voornemen van het project Wierdense Veld, maar kunnen het voornemen wel beïnvloeden. Omdat er nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden zijn.

Rondom het Wierdense Veld zijn geen vastgestelde autonome ontwikkelingen bekend, wel is er sprake van een raakvlakproject:

- Verbreding N35: Er zijn concrete plannen om de N35 te verbreden. Op 23 juni 2023 gaf de minister aan dat hij heeft besloten om een aantal wegen- en vaarwegenprojecten te pauzeren vanwege de stikstof-problematiek. Op het moment dat er inderdaad perspectief ontstaat op stikstofruimte, wordt met de regio overlegd of en hoe voldoende capaciteit beschikbaar gemaakt kan worden om dit project weer voort te zetten.
 - Een onderdeel van dit project is de realisatie van een ecoduct en natuurcompensatie aangrenzend aan of in nabijheid van Wierdense Veld. Daardoor zijn er kansen dat Wierdense Veld en de N35 elkaar kunnen versterken, maar dit hangt af van of en wanneer de verbreding van de N35 weer verder zal gaan.

4 Voornemen en onderzochte alternatieven

In dit hoofdstuk wordt het voornemen beschreven en wordt het alternatiefontwikkelingsproces toegelicht. Er is uitgebreid onderzoek gedaan naar de hydrologische situatie van het plangebied en diverse oplossingsrichtingen. Daarnaast is op diverse momenten afstemming geweest met de omgeving, werkgroep onderzoek, ambtelijke projectgroep en bestuurlijke adviescommissie (BAC). De uitkomst van dit proces is dat er drie alternatieven zijn gedefinieerd.

In onderstaande paragrafen is toegelicht welke stappen genomen zijn bij de totstandkoming van de alternatieven.

4.1 Het voornemen

Het voornemen is om maatregelen te treffen die bijdragen aan het voorkomen van achteruitgang en het borgen van behoud van de aangewezen habitattypen in het natura 2000-gebied. Bij de uitwerking van de maatregelen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met agrarische bedrijfsvoering en andere maatschappelijke opgaven in de omgeving. Verder is het aandachtspunt om geen maatregelen te treffen die de instandhoudingsdoelstellingen op de lange termijn in de weg staan.

Het proces om te komen tot maatregelen voor het Wierdense Veld is al enkele jaren bezig. De onderstaande stappen zijn gezet om te komen tot alternatieven, waarbij een alternatief uit diverse maatregelen bestaat:

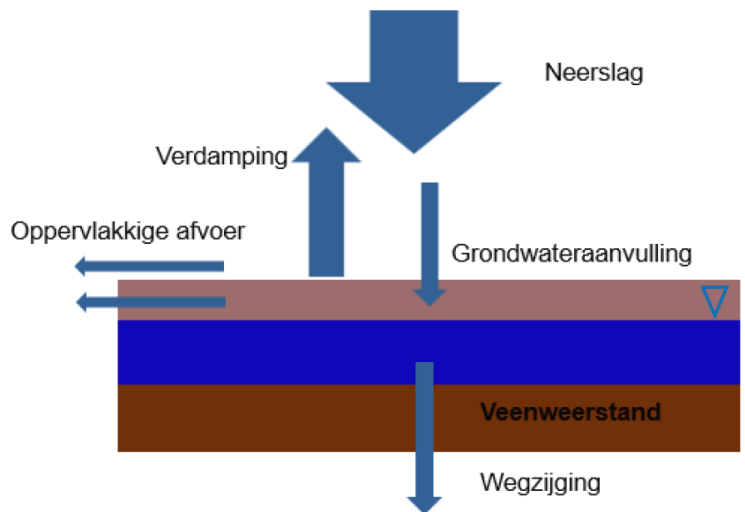
1. Er is begonnen met een (water-)systeembeschrijving, met als doel om te voorzien hoe het bodem- en watersysteem in het Wierdense Veld op regionale en lokale schaal samenhangen, en wat het probleem is in hydrologische zin; De kern van het probleem in hydrologische zin is dat het grondwater te ver wegzakt en het waterpeil niet stabiel genoeg is. De onderzochte maatregelen zijn erop gericht om dit probleem aan te pakken.
2. Mede op grond van voorgaande stap is het grondwatermodel aangepast;
3. Op grond van de systeembeschrijving is bepaald wat de mogelijke maatregelen zijn om de hydrologische knelpunten te verminderen of op te heffen. Het gaat om maatregelen buiten het natuurgebied (externe maatregelen). Dit is samengevat in Paragraaf 4.2;
4. Met behulp van het grondwatermodel zijn de effecten van de verschillende maatregelen op de grondwatersituatie berekend en is er een beoordeling aan gegeven. Hierbij is rekening gehouden met zowel verschillende typen maatregelen aan de oostkant als aan de westkant van het Wierdense Veld;
5. Deze maatregelen zijn samengevoegd, waaruit drie thematische alternatieven zijn voortgekomen. Deze zijn beschreven in Paragraaf 4.3 tot en met 4.5.

4.2 Oplossingsrichtingen voor het hydrologisch probleem

Voor het bepalen van het effect van maatregelen buiten de grenzen van het Wierdense Veld op de gebruiksfuncties in en om het gebied is het Hoge Hexel Wierden (HHW) grondwatermodel gebruikt. Met een eerdere versie van het HHW-model, het Wierdense Veld (WV) grondwatermodel, zijn vanaf 2016 de effecten van verschillende inrichtingsvarianten doorgerekend voor het gebied. In 2018, 2023 en 2025 is het model uitgebreid en geactualiseerd op basis van nieuwe gegevens.

Bij de analyse van het watersysteem is gekeken naar de aan- en afvoermechanismen van grondwater. Water wordt met name aangevoerd door neerslag. Afvoer gaat door verdamping, oppervlakkige afvoer buiten het natuurgebied en wegzijging (afvoer naar diepere bodemplagen). De mechanismen die met name te beïnvloeden zijn: de hoeveelheid verdamping, grondwateraanvulling, oppervlakkige afvoer en verminderen van de wegzijging. De verschillende ontwikkelde alternatieven sluiten aan op deze mogelijkheden.

De kern van het probleem in hydrologische zin is dat het grondwater te ver wegzakt en het grondwaterpeil niet stabiel genoeg is. De onderzochte maatregelen zijn erop gericht om dit probleem op te lossen. Bij de totstandkoming van de maatregelen is zo breed mogelijk gekeken welke maatregelen redelijkerwijs meegenomen zouden moeten worden in de onderzoeken.

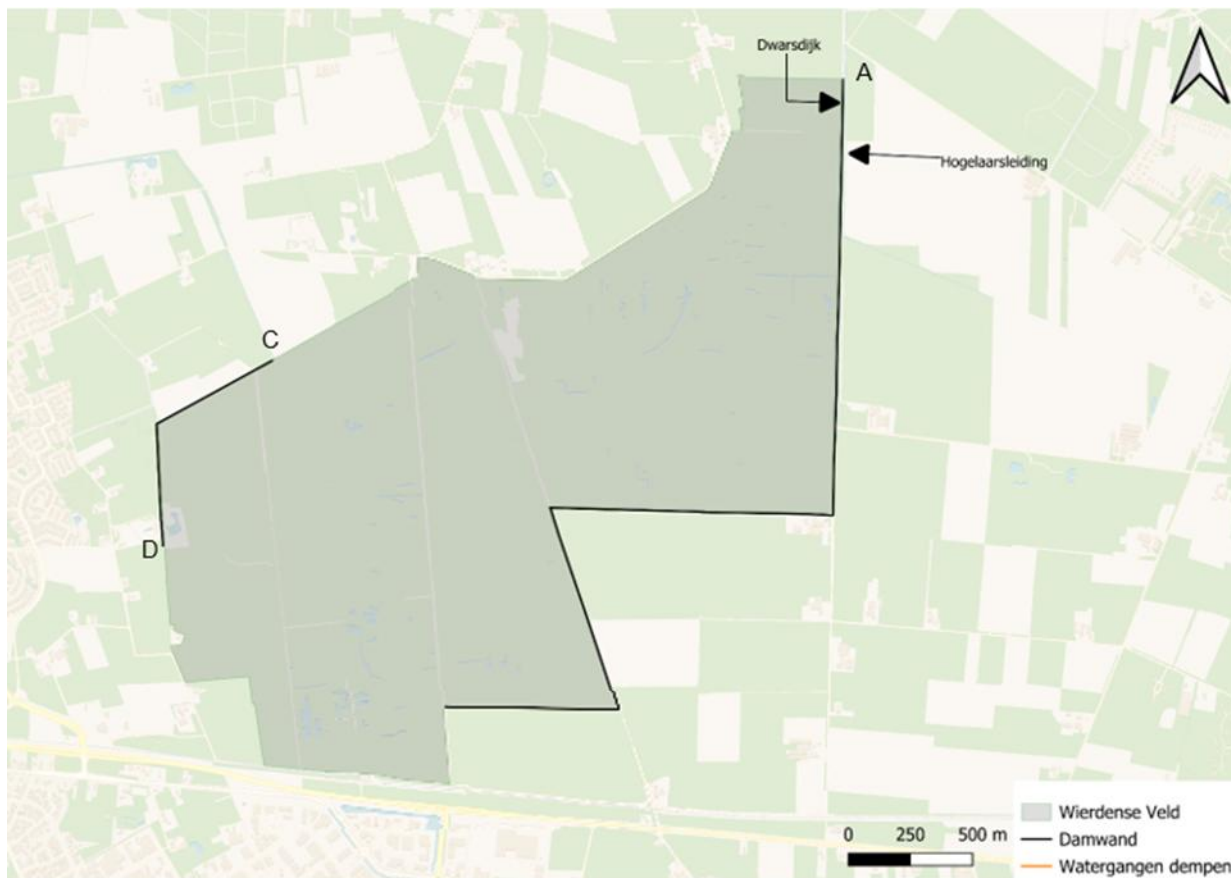
Figuur 4-1 Waterbalans als vertrekpunt

De onderzochte mogelijkheden om het grondwaterpeil te beïnvloeden, zijn:

6. Plaatsen van damwanden op de grens van het gebied, om water binnen het gebied langer vast te houden;
7. Dempen en verleggen van waterlopen buiten het gebied, om de drainerende werking ervan te stoppen, zodat water langer wordt vastgehouden en kan infiltreren naar de ondergrond;
1. Aanleg infiltratiebekkens langs het gebied en waterlopen dempen c.q. verleggen, waardoor er meer water wordt vastgehouden en infiltreert naar de ondergrond.

Op basis van de bovengenoemde drie mogelijkheden die het grondwaterpeil beïnvloeden zijn alternatieven ontwikkeld. Deze alternatieven zijn doorgerekend met de actuele versie van het WV-model uit 2025, waardoor uiteindelijk alternatief 1 t/m 3 tot stand zijn gekomen. Deze drie alternatieven staan in de volgende paragrafen verder toegelicht. De alternatieven zijn uitgewerkt voor het behalen van de doelstelling voor het behoud van oppervlakte en kwaliteit van de habitattypen.

4.3 Alternatief 1: Plaatsen twee damwanden

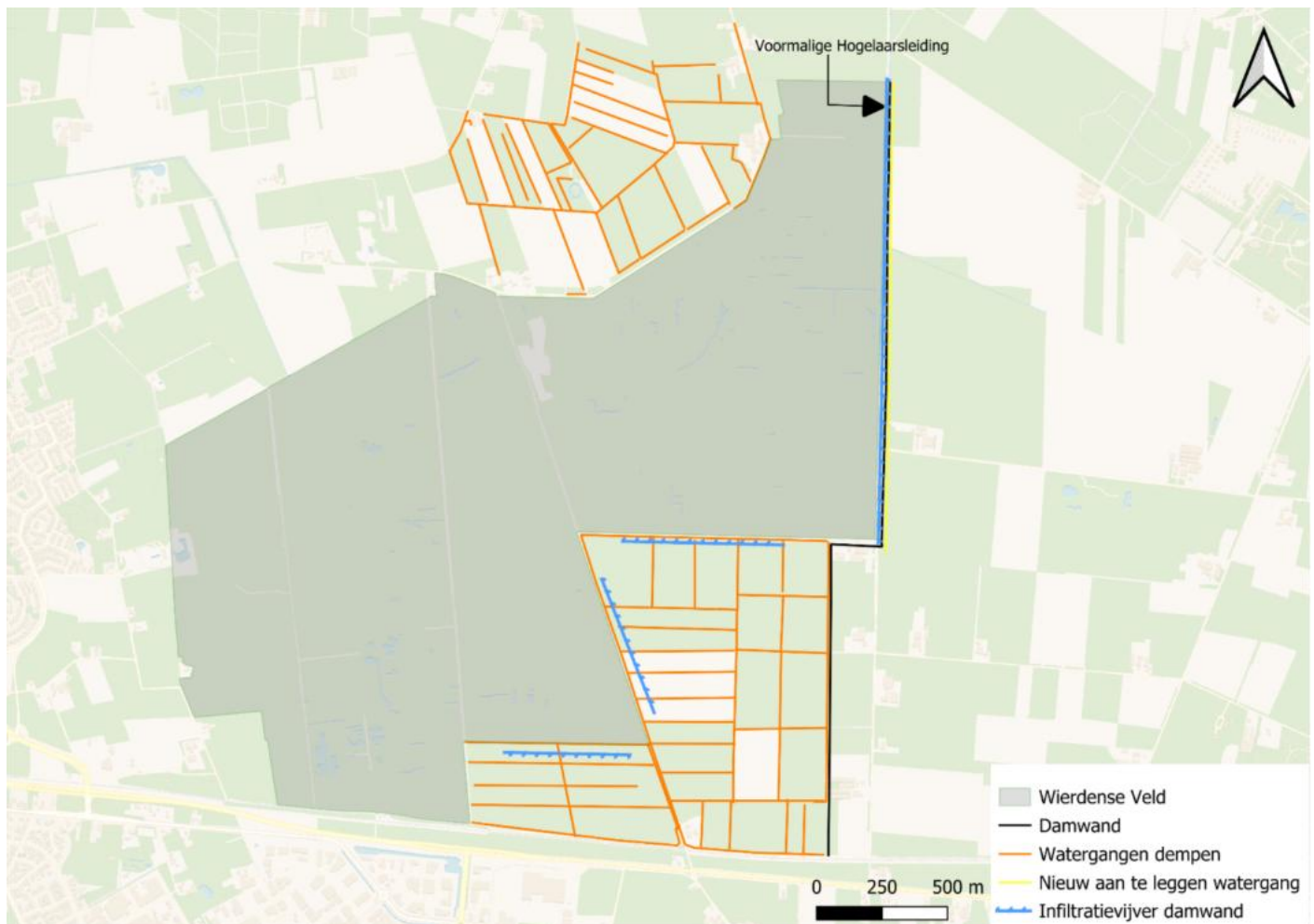

Figuur 4-2 Weergave van het plangebied met de maatregelen van alternatief 1

Omschrijving van het alternatief | Alternatief 1 is ontwikkeld om negatieve effecten buiten het Natura 2000-gebied zo veel mogelijk te beperken, vooral het ontzien van de landbouwgebieden rondom van het Wierdense veld. De damwand vormt namelijk een harde grens waardoor er nauwelijks grondwatereffecten zullen doorwerken naar buiten. In dit alternatief worden aan de noordwestzijde en oost-/ zuid/oostzijde langs het Wierdense Veld damwanden geplaatst tot op de diepte waar keileem begint, zie Figuur 4-2. Damwanden zijn stevige, verticale barrières in de grond die ervoor zorgen dat water minder makkelijk uit het natuurgebied weg kan stromen. Hierdoor blijft het gebied natter, wat goed is voor het hoogveen en de bijzondere planten en dieren die daar leven. Uit modelonderzoek blijkt dat het niet nodig is om volledig rondom het Wierdense Veld een damwand te plaatsen om hydrologisch resultaat te bereiken. Alleen op de plekken waar, volgens het grondwatermodel, de damwand leidt tot een stijging van het grondwater onder het veen, wordt hij geplaatst.

Resultaat van dit Alternatief | Met dit alternatief stijgt de grondwaterstand in en onder het natuurgebied. Er zijn nauwelijks effecten buiten het natuurgebied. Ten opzichte van de andere twee alternatieven is de vernatting door alternatief 1 het kleinst.

4.4 Alternatief 2: Plaatsen damwand, dempen watergangen en aanleggen infiltratievijvers

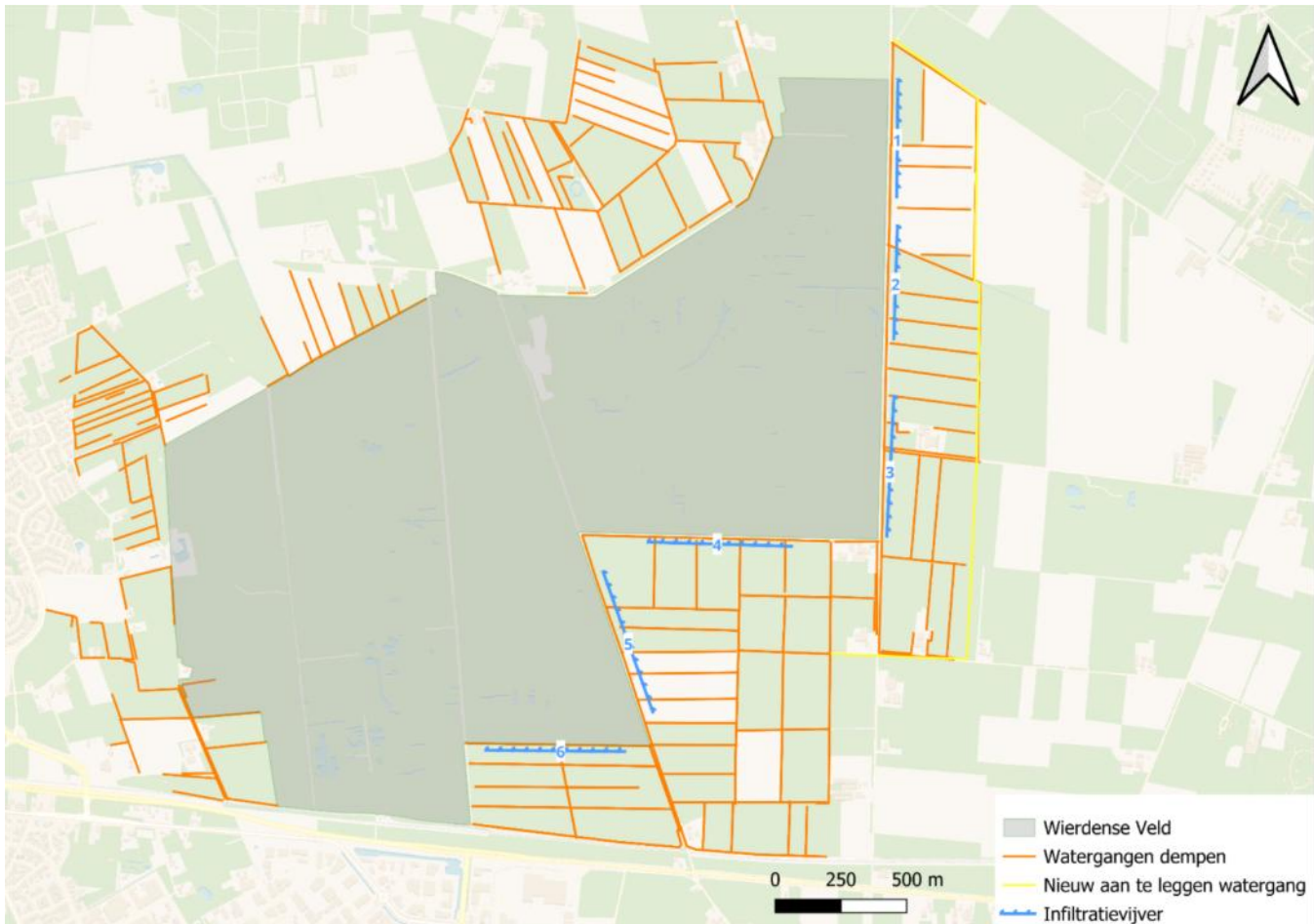
Figuur 4-3 Weergave van het plangebied met de maatregelen van alternatief 2

Omschrijving van het alternatief | Alternatief 2 is ontwikkeld om zoveel mogelijk binnen het plangebied te blijven, en om landbouwgebied te ontzien ten oosten van de Hogelaarsleiding aan de oostkant van het Wierdense veld, zie Figuur 4-3. Maatregelen in dit alternatief zijn een damwand aan de oostzijde, het dempen van watergangen aan zuidoost- en noordzijde, het met ca. 75m verleggen van de Hogelaarsleiding naar het oosten en infiltratievijvers langs de zuidoost- en oostgrens.

De damwand vormt een harde grens waardoor er grondwatereffecten als gevolg van natuurherstelmaatregelen niet zullen doorwerken naar het oosten. In dit alternatief wordt de grondwaterstand onder het veen verhoogd door sloten aan de noord- en zuidoostzijde van het Wierdense Veld te dempen. In dit alternatief komen daar ook infiltratievijvers bij zodat water dat anders afgevoerd zou worden in de winter langer vast kan worden gehouden en door infiltratie in de bodem terug wordt gebracht onder het Wierdense veld via de grondwaterstroom. Om ruimte te bieden voor de damwand en de infiltratievijvers wordt de Hogelaarsleiding ca. 75m naar het oosten verlegd.

Resultaat van dit Alternatief | Met dit alternatief stijgt de grondwaterstand in en onder het natuurgebied. Buiten het natuurgebied zijn er effecten daar waar de watergangen worden gedempt en verlegd. Het effect op de grondwaterstanden in en onder het natuurgebied is groter dan bij alternatief 1. Met name in de noordoosthoek (Huurnerveld-noord) is er meer effect. Dit is gunstig omdat daar het perspectief voor actief hoogveen relatief goed is.

4.5 Alternatief 3: Dempen watergangen en aanleggen infiltratievijvers

Figuur 4-4 Weergave van het plangebied met de maatregelen van alternatief 3

Omschrijving van het alternatief | Alternatief 3 is ontwikkeld om het natuurlijke systeem zo veel mogelijk te herstellen, en de grondwaterstand onder het veen te verhogen. De maatregelen worden bij voorkeur geplaatst binnen het uitwerkingsgebied. Maatregelen in dit alternatief zijn het dempen van watergangen rondom het natuurgebied, het 300m verleggen van de Hogelaarsleiding naar het oosten, en infiltratievijvers langs de zuidoost- en oostgrens, zie Figuur 4-4.

Het doel is dat het Wierdense Veld weer een natuurlijker waterhuishouding krijgt, waarbij water langer in het gebied blijft en kan infiltreren naar de ondergrond. In dit alternatief wordt de grondwaterstand onder het veen verhoogd door sloten in de directe omgeving van het Wierdense Veld te dempen. Ook worden infiltratievijvers aangelegd zodat water dat anders afgevoerd zou worden in de winter langer vast kan worden gehouden en door infiltratie in de bodem terug wordt gebracht onder het Wierdense Veld via de grondwaterstroom.

Resultaat van dit Alternatief | Met dit alternatief stijgt de grondwaterstand in en onder het natuurgebied. Buiten het natuurgebied zijn er effecten daar waar de watergangen worden gedempt en verlegd. Dit gebied is groter dan bij de andere alternatieven.

Het effect op de grondwaterstanden in en onder het natuurgebied is groter dan bij de alternatieven 1 en 2. Het effect van alternatief 3 werkt ook verder door naar het westen van het natuurgebied. Alternatief 3 is daarmee het meest effectieve alternatief om bij te dragen aan de instandhoudingsdoelstellingen van het Wierdense Veld.

4.6 Huidige stand van zaken totstandkoming alternatieven

Zoals toegelicht zijn uit de nadere uitwerking van benodigde maatregelen bovenstaande alternatieven totstandgekomen.

Tijdens deze uitwerking blijkt uit uitgevoerde onderzoeken dat het realiseren van de damwand zowel ecologisch als juridisch aanzienlijke risico's met zich meeneemt. Tijdens de Bestuurlijke Advies Commissie (BAC) Wierdense Veld (d.d. 26 februari 2026) zijn hier nog enkele vragen over gesteld. De beantwoording daarvan wordt meegenomen bij de definitieve check op vergunbaarheid van de alternatieven. Voorafgaand aan het opstellen van het gecombineerde MER wordt eerst een toets op de vergunbaarheid van maatregelen uitgevoerd. Daarna wordt het planMER/projectMER doorlopen met de vergunbare alternatieven.

5 Effectbeoordeling

5.1 Uitgangspunten en werkwijze effectbeoordeling

Thematische opbouw effectbeoordeling

In het MER worden de vergunbare alternatieven en de mogelijke inpassingsvarianten die binnen dit alternatief naar voren kunnen komen beoordeeld. Dergelijke inpassingvarianten kunnen naar voren komen wanneer de alternatieven verder zijn uitgewerkt. Als basis voor deze effectbeoordeling wordt het Rad van de Overijsselse Leefomgeving toegepast (Provincie Overijssel, 2026). Dit is een beoordelingskader dat ten behoeve van de omgevingsvisie van Provincie Overijssel zo veel mogelijk toegepast dient te worden.

Niet alle thema's en aspecten uit het Rad van de Leefomgeving zijn meegenomen omdat deze niet relevant zijn in het kader van het Natura 2000-beheerplan en projectbesluit Wierdense Veld. Daarnaast zijn de te hanteren criteria in overleg met de provincie Overijssel aangepast zodat de criteria beter aansluiten op de specifieke gebiedsopgave van het Wierdense Veld. In Tabel 5-1 staan alle thema's, aspecten en criteria beschreven die worden onderzocht in het MER. Bij elk criterium is vermeld of het criterium kwantitatief en/of kwalitatief wordt beoordeeld.

Naast de beoordeling van effecten op de fysieke leefomgeving wordt ook het doelbereik van het alternatief en mogelijke inpassingsvarianten in beeld gebracht in het MER. Bij deze beoordeling wordt de haalbaarheid van de voorgestelde maatregelen bepaald en in welke mate de behoud- en hersteldoelstellingen worden gehaald.

Realisatiefase en eindsituatie

Een aantal effecten zal optreden tijdens de realisatiefase van de maatregelen (bijvoorbeeld geluid en verstoring), en een aantal andere effecten tijdens de eindsituatie, wanneer de maatregelen gerealiseerd zijn (bijvoorbeeld effecten op grondwater). Andere effecten zullen zowel tijdens de realisatie als tijdens de eindsituatie optreden. In Tabel 5-1 is bij elk criterium aangegeven welke fase(s) van toepassing zijn. Waar noodzakelijk zal hier ook een aparte beoordeling aan gekoppeld worden, dus wat het effect is tijdens de realisatie en wat het effect is tijdens de eindsituatie.

Daarnaast kan het gelijktijdig uitvoeren van de externe maatregelen door cumulatie van invloed zijn op de effecten. Dit wordt beschouwd in een kwalitatieve analyse.

Plangebied en studiegebied

Bij de effectbeoordeling wordt onderscheid gemaakt tussen een plangebied en een studiegebied:

- Het plangebied is het gebied waarin de activiteit plaats gaat vinden;
- Het studiegebied is het gebied waarin effecten kunnen optreden. De omvang van het studiegebied kan per thema verschillen.

Tabel 5-1 Effectbeoordeling fase 2 Natura 2000 Wierdense Veld

Thema	Aspect	Criterium	Fase effect	Aanpak beoordeling
Doelbereik				
Behalen instandhoudingsdoelen	Bescherming Natura 2000	Herstel habitattypen	Eindsituatie	Kwalitatief
		Behoud habitattypen – hydrologisch doelbereik	Eindsituatie	Kwantitatief
Ruimtelijke kwaliteit				
Natuurlijke systemen	Bodem	Grondverzet	Realisatiefase	Kwantitatief
		Bodem-verontreinigingen	Realisatiefase	Kwantitatief
	Waterkwaliteit	Grond- en oppervlaktewater-kwaliteit	Eindsituatie	Kwantitatief en kwalitatief
	Water-kwantiteit	Grond- en oppervlaktewater-kwantiteit.	Eindsituatie	Kwantitatief en kwalitatief
Natuur	Biodiversiteit	Effecten op beschermde soorten	Realisatiefase en eindsituatie	Kwantitatief (effecten op of wijzigingen in aantallen/soorten) en kwalitatief: (positieve en negatieve effecten door aangepast gebruik tijdens realisatie en eindsituatie)
		Effect op houtopstanden	Realisatiefase en eindsituatie	Kwantitatief
	Areaal natuurgebieden	Areaal en kwaliteit natuurgebieden (Natura 2000 en NNN)	Realisatiefase en eindsituatie	Kwantitatief (effecten op of wijzigingen in areaal) en kwalitatief (verstoring door aangepast gebruik en verstoring tijdens realisatie)
		Areaal en kwaliteit natuur buiten beschermde gebieden	Realisatiefase en eindsituatie	Kwantitatief (effecten op of wijzigingen in areaal) en kwalitatief (verlies van functionele leefgebieden, verstoring door aangepast gebruik en verstoring tijdens realisatie)
	Stikstof Natura 2000	Depositie van stikstof in Natura 2000-gebieden tijdens realisatie	Realisatiefase	Kwantitatief (effecten op of wijzigingen in areaal of leefgebied)

Thema	Aspect	Criterium	Fase effect	Aanpak beoordeling
Landschap, archeologie en cultuurhistorie	Landschap en cultuurhistorie	Effecten op het areaal en de kwaliteit van het landschap Effecten op gebiedskarakteristiek (landschappelijke lijnen, gebieden en elementen)	Eindsituatie	Kwalitatief
		Effecten op aanwezige cultuurhistorische waarden in het plan- en studiegebied (historische bouwkunde en -geografie)	Eindsituatie	Kwalitatief
	Archeologie	Behoud van archeologische waarden	Realisatiefase	Kwalitatief en deels kwantitatief (mate waarin gebieden/areaal wordt geraakt)
Ondergrond	Ontplobbare oorlogsresten (OO)	Effecten op aanwezige ontplobbare oorlogsresten	Realisatiefase	Kwalitatief
	Kabels en leidingen	Effecten op aanwezige kabels en leidingen	Realisatiefase	Kwalitatief
Sociaaleconomische kwaliteit				
Economie	Verkeer	Effecten op bereikbaarheid	Realisatiefase	Kwalitatief (aandacht voor tijdelijke effecten gedurende realisatie)
	Landbouw	Verandering areaal	Eindsituatie	Kwantitatief
		Effect op agrarische bedrijfsvoering	Eindsituatie	Kwalitatief
Woon-, werk- en leefomgeving	Recreatie	Effecten op recreatiefunctie (aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van recreatie en groenvoorzieningen)	Realisatiefase en eindsituatie	Kwalitatief
	Wonen	Effecten op woonfunctie en bebouwing	Eindsituatie	Kwalitatief
	Hinder	Hinder tijdens de realisatie (geluid, verkeer)	Realisatiefase	Kwalitatief

Vijfpuntsschaal

In het MER wordt per criterium het effect met plussen en minnen op een vijfpuntsschaal beoordeeld (van ++ naar --), zie Tabel 5-2. De effecten worden beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie zoals beschreven in Hoofdstuk 0. Voor de criteria waarvoor een negatief (-) of zeer negatief (--) effect verwacht wordt, zal in het MER ook een beoordeling worden gegeven na de inzet van mitigerende en/of compenserende maatregelen.

Tabel 5-2 Uitleg effectscores

Score	Uitleg
++	Sterk positief effect
+	Positief effect
0	Neutraal: geen positief en geen negatief effect
-	Negatief effect
--	Sterk negatief effect

5.2 Opbouw effecthoofdstukken

In het MER is gekozen om per thema de effecthoofdstukken te beschrijven. In de effecthoofdstukken wordt zoveel mogelijk de onderstaande indeling gehanteerd.

1. Beleidskader

- Beschrijving van relevante wet- en regelgeving, beleidsnota's, visies en richtlijnen die van toepassing zijn op het specifieke thema of aspect;
- Toelichting op hoe het project en de mogelijke effecten zich verhouden tot het bestaande beleid.

2. Referentiesituatie: Huidige situatie, autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten

- De huidige situatie wordt beschreven: De huidige toestand van het betreffende thema/aspect in het studiegebied;
- Autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten worden toegelicht: Hoe de huidige situatie zich vanzelf, zonder het project, zal ontwikkelen onder invloed van bestaande trends, beleid, geplande projecten en natuurlijke processen.

3. Methodiek (beoordelingskader)

- Er wordt een toelichting op het beoordelingskader en de beoordelingscriteria gegeven.
- Welke methoden en uitgangspunten zijn gebruikt om de effecten per aspect te beoordelen.

4. Beoordeling vergunbare alternatieven (per inpassingsvariant)

Per criterium wordt aangegeven wat het verwachte effect is van de vergunbare alternatieven (per mogelijk inpassingsvariant), ten opzichte van de referentiesituatie.

5. Compenserende en mitigerende maatregelen

- Welke maatregelen worden voorgesteld om negatieve effecten te voorkomen, beperken (mitigeren) of te compenseren;
- Uitleg over de werking en de verwachte effectiviteit van deze maatregelen.

6. Leemten in kennis

- Geconstateerde onzekerheden en kennisleemten en relevantie voor de besluitvorming.
- Op basis van de uitkomsten van de effectbeschrijving en -beoordeling en de leemten in kennis wordt een aanzet voor het evaluatieprogramma opgenomen.

6 Reageren op deze NRD

Iedereen kan op deze NRD een inspraakreactie indienen. Een inspraakreactie kan bijvoorbeeld een vraag zijn over de nut en noodzaak of de doelstelling van het project; een opmerking over het beoordelingskader of over de geformuleerde alternatieven. Ook als u positief bent over de inhoud van deze NRD, horen we dat graag.

Alle reacties worden zorgvuldig gelezen. Het bevoegd gezag bekijkt of en zo ja welke reacties mee worden genomen naar het op te stellen gecombineerde MER. In een Nota van Antwoord worden de reacties beantwoord en wordt aangegeven of uw reactie aanleiding geeft tot het aanpassen of aanvullen van de NRD.

Tijdens de terinzagelegging van de NRD mag iedereen inspraakreacties indienen. U heeft de mogelijkheid om in uw inspraakreactie ook nieuwe alternatieven voor te stellen, mits deze binnen de reikwijdte en kaders van het project vallen.

7 Referenties

- Actueel Hoogtebestand Nederland. (2022). *AHN Viewer*. Opgehaald van ahn-viewer: <https://www.ahn.nl/ahn-viewer>
- Deltares. (2025). *Wierdense Veld Overijssel, Onderzoek naar de risico's en effecten van het plaatsen van stalen damwanden*.
- Everts, F., Jansen, A., Brouwer, E., Eysink, A., van der Burg, R., & van Kleef, H. (2014). *Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats. Deel III: Landschapsecologische inbedding van de herstelstrategieën*. Den Haag: Unie van Bosgroepen, Alterra Wageningen UR & Programmadirectie Natura 2000.
- Kennisteam Wierdense Veld. (2023). *Ecologisch beoordelingskader*.
- Landschap Overijssel. (2025). *Project Wierdense Veld*. Opgehaald van [landschapoverijssel.nl](https://landschapoverijssel.nl/project/wierdense-veld): <https://landschapoverijssel.nl/project/wierdense-veld>
- LGN. (2024). *Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland 2024*. Opgehaald van [lgn.nl](https://lgn.nl/basiskaart): <https://lgn.nl/basiskaart>
- Ministerie van Economische Zaken. (2016). *Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Wierdense Veld*.
- Provincie Overijssel. (2018). *Natura 2000 ontwerp-beheerplan Wierdense Veld*.
- Provincie Overijssel. (2023). *Natuurdoelanalyse Wierdense Veld*.
- Provincie Overijssel. (2026). *Monitor Leefomgeving*. Opgehaald van [overijssel.maglr.com](https://overijssel.maglr.com/monitor-leefomgeving/start): <https://overijssel.maglr.com/monitor-leefomgeving/start>

8 Bijlagen

Bijlage 1 - Lijst van gebruikte afkortingen en begrippen

Afkorting/begrip	Definitie
Alternatief	Samenhangende set maatregelen die een oplossingsrichting voor het voornemen vertegenwoordigt.
Archeologie	Wetenschap van oude historie op grond van bodemvondsten en opgravingen.
Aspect	Aspecten zijn de onderwerpen die binnen een milieuthema worden onderzocht. Elk aspect is vertaald naar een of meerdere criteria op basis waarvan de effectbeoordeling plaatsvindt.
Autonome ontwikkeling	Ontwikkeling die losstaat van het voornemen en op basis van vastgesteld beleid of vergunning plaatsvindt, maar wél invloed kan hebben op het voornemen.
Bevoegd gezag	Overheidsorgaan dat bevoegd is een besluit te nemen over de voorgenomen activiteit van de initiatiefnemer, en de mer-procedure organiseert.
Commissie mer	Onafhankelijke commissie die het bevoegd gezag adviseert over de inhoud van het MER en de beoordeling van de kwaliteit van het MER.
Criterium	Onderdeel van een milieuaspect aan de hand waarvan de effectbeoordeling plaatsvindt.
Cultuurhistorie	Geschiedenis van de ontwikkelingsgang der beschaving.
GHG	De gemiddelde hoogste grondwaterstand van het veenwater.
GLG	De gemiddelde laagste grondwaterstand van het veenwater.
Infrastructuur	Het geheel aan wegen, vaarwegen, spoorlijnen, leidingen, etc. waarlangs iets of iemand wordt verplaatst.
Initiatiefnemer	Een natuurlijk persoon, dan wel privaat- of publiekrechtelijk rechtspersoon (een particulier, bedrijf, instelling of overheidsorgaan), die een bepaalde activiteit wil ondernemen en daarover een besluit vraagt.
Inpassingsvariant	Optimalisatie of aanpassing binnen één alternatief.
Kwalitatieve beoordeling	Beoordeling op basis van deskundigheid (<i>expert judgement</i>) in plaats van cijfers en berekeningen.
Kwantitatieve beoordeling	Beoordeling op basis van cijfers en berekeningen. Bijvoorbeeld aantallen, numerieke resultaten uit modellen.
Landschap	De waarneembare ruimtelijke verschijningsvorm van het aardoppervlak, die wordt bepaald door de onderlinge samenhang en wederzijdse beïnvloeding van de factoren reliëf, bodem, water, klimaat, flora en fauna en ook door de wisselwerking met de mens.
Milieueffectrapportage (mer)	De wettelijk geregelde procedure van milieueffectrapportage.
Milieueffectrapport (MER)	Rapport waarin de milieueffecten van het voornemen en alternatieven worden onderzocht en beoordeeld.
Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)	In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) beschrijft het bevoegd gezag de scope van het op te stellen MER en de aanpak van de milieueffectbeoordeling.
Omgevingswet	De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. Deze wet gaat over de ruimte waarin mensen wonen, werken en ontspannen. Deze nieuwe wet voegt oude wetten samen en bevat regels voor wat erbuiten te zien, ruiken en horen is.
Passende beoordeling	Een passende beoordeling is een wettelijk verplichte natuurtoets waarin wordt beoordeeld of een plan of project, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen, significante negatieve gevolgen kan hebben voor de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied.
Plangebied	Het geografische gebied waar de voorgenomen activiteit of ontwikkeling daadwerkelijk plaatsvindt en waarvoor een besluit wordt genomen.
Raakvlakproject	Project dat losstaat van het voornemen waarover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden, maar wél invloed kan hebben op het voornemen.
Referentiesituatie	De referentiesituatie gaat uit van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen. Deze situatie dient als referentiekader voor de effectbeschrijving van de alternatieven in het MER.
Studiegebied	Gebied waarin effecten van het voornemen kunnen optreden.
Voorkeursalternatief	Het alternatief dat na vergelijking van de onderzochte alternatieven in het MER als beste/voorkeur naar voren komt.
Voornemen	Datgene, wat de initiatiefnemer voornemens is uit te voeren. Dit is een beschrijving van de activiteit, inclusief de wijze waarop de activiteit zal worden uitgevoerd en de alternatieven die redelijkerwijs daarvoor beschouwd worden.

Colofon

NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU - NATURA 2000 WIERDENSE VELD
DEFINITIEF

KLANT
Provincie Overijssel

AUTEUR
Arcadis

DATUM
4 mei 2026

STATUS
Definitief

Over Arcadis

Arcadis is dé wereldwijde partner op het gebied van datagedreven duurzame ontwerp-, engineerings- en consultancyoplossingen voor de natuurlijke en gebouwde omgeving. We zijn met zo'n 34.000 architecten, data-scientists, ontwerpers, ingenieurs, projectplanners, waterbeheer- en duurzaamheidsexperts. Allemaal gedreven door onze passie: 'Improving quality of life'. Als onderdeel van onze inzet om een planeet-positieve toekomst te versnellen, werken we met onze klanten samen om duurzame projectkeuzes te maken. Daarbij combineren we digitale en menselijke innovatie en omarmen we toekomstgerichte vaardigheden binnen de sectoren milieu, energie en water, gebouwen, transport en infrastructuur. We zijn actief in meer dan 30 landen en behaalden in 2025 een bruto omzet van €4,9 miljard.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 33
6800 LE Arnhem
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Arcadis. Improving quality of life

Volg ons op

[Arcadis](https://www.arcadis.com)